

اقتصاد کلان

دکتر منصوره علیقلی

مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دکتر محمدرضا رادفر

مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

عادل محمدی مرکیه

انتشارات مؤسسه فزیر

سرشناسه :	علیقلی، منصوره، ۱۳۳۲ -
عنوان و نام پدیدآور	اقتصاد کلان / مولفان منصوره علیقلی، محمدرضا رادفر، عادل محمدی مرکیه.
مشخصات نشر	تهران : هوشمند تدبیر، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۲۰۱ ص.: نمودار.
شابک	978-600-418-201-0 :
وضعیت فهرست نویسی:	فیپا
موضوع	اقتصاد کلان
موضوع	Macroeconomics
شناسه افزوده	رادفر، محمدرضا، ۱۳۶۹ -
شناسه افزوده	محمدی مرکیه، عادل، ۱۳۶۴ -
رده بندی کنگره	۱۸۰ HB
رده بندی دیویی	۳۳۹
شماره کتابشناسی ملی:	۵۷۱۴۹۱۸

نام کتاب..... اقتصاد کلان

مؤلفین..... دکتر منصوره علیقلی، محمدرضا رادفر و عادل محمدی مرکیه

ناشر..... انتشارات هوشمند تدبیر

مدیرمسئول نشر..... محمد قجر

مدیرتولید و اجرا..... فهیمه حسنوی

نوبت چاپ..... اول تابستان ۱۳۹۸

تیراژ..... ۱۰۰ نسخه

قیمت..... ۱۲۰.۰۰۰ ریال

شابک..... ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۸-۲۰۱-۰

آدرس و شماره تلفن ناشر : تهران، خیابان انقلاب، بین خیابان دانشگاه و خیابان ابوریحان، پلاک ۱۱۷۶، طبقه اول

تلفن : ۶۶۴۷۹۶۶۵، ۶۶۹۱۳۱۶۴، ۶۶۴۷۹۶۷۵ و ۰۹۱۳۳۸۶۱۳۴۷

حق چاپ برای مولف محفوظ است.

پیش گفتار مؤلفین

بحث اقتصاد موضوع جدی و فوری در هر کشور است و توجه به تمام ابعاد اقتصاد، لازمه رشد و گسترش تولیدات داخلی و در نتیجه رونق ملی است. درآمد ملی، تولید ناخالص ملی، تولید ناخالص داخلی، تورم، رکود و بیکاری از مهمترین مباحثی هستند که در کشورهای توسعه یافته و پیشرفته بسیار مورد توجه قرار گرفته و مطالعه آن، مزایای بسیاری برای توسعه اقتصادی کشورها دارند. پیرامون مباحث اقتصاد کلان برخی کتاب‌های خوب و ارزنده توسط بزرگان این مرز و بوم آماده سازی و در بازار کتاب ایران عرضه شده است که هر کدام به نوبه خود بسیار مفید واقع شده‌اند. کتاب حاضر در برگزیده مباحث اقتصاد کلان می باشد. امید است "کتاب اقتصاد کلان" نیز در کنار سایر کتاب‌های ارزشمند این حوزه، مورد توجه اساتید، دانشجویان و علاقه مندان قرار بگیرد. کتاب در هفت فصل آماده سازی شده است و تمام سعی و تلاش مؤلفین این کتاب بر این بوده است تا از بهترین و جامع‌ترین منابع کاربردی بهره ببرند و یک مجموعه غنی از مطالب مورد نیاز این حوزه را فراهم آورند. این کتاب، برای دانشجویان رشته‌های مدیریت، مالی، اقتصاد، حسابداری و رشته‌های وابسته کاربرد دارد.

با این حال اعتقاد راسخ داریم که همچون هر کار علمی، این کتاب نیز عاری از کاستی و نقص نخواهد بود؛ از این رو خواشمندیم با ارسال نظرات و رهنمودهای سازنده خود، ما را در بهبود و بهسازی این اثر، یاری نمایید.

در انتها بر خود واجب می‌دانیم در این لحظه که به لطف و مرحمت خداوند این کتاب را به اتمام رسانده‌ایم، از تمامی اساتیدی که ما را در انجام این فعالیت یاری رسانده‌اند تشکر نماییم. همچنین از انتشارات هوشمند تدبیر و آقای محمد قجر که

زحمت انتشار این کتاب را بر عهده گرفته است، قدردانی می‌نماییم. امید است این کتاب بتواند گام مؤثری در جهت توسعه و تعالی کشور عزیزمان، ایران بردارد.

با احترام

منصوره علیقلی

محمدرضا رادفر

عادل محمدی مرکیه

تهران ۱۳۹۸

www.ketab.ir

فهرست

فصل اول

۱۷.....	نحوه انجام فعالیت های اقتصادی
۱۹.....	چکیده :
۱۹.....	تعریف علم اقتصاد
۲۱.....	تعاریف اولیه
۲۱.....	تعاریف کلاسیک ها
۲۲.....	تعاریف نئوکلاسیک ها
۲۳.....	تعاریف جدید (مدرن)
۲۴.....	اقتصاد خرد
۲۷.....	اقتصاد کلان
۲۸.....	انواع کارگزاران در اقتصاد کلان
۳۰.....	درآمد ملی و تولید ملی
۳۰.....	مخارج مصرفی و مخارج دولتی
۳۱.....	سرمایه گذاری
۳۱.....	صادرات
۳۲.....	واردات
۳۲.....	نحوه گردش فعالیت های اقتصادی در مدل دو بخشی
۳۶.....	نحوه گردش فعالیت های اقتصادی در مدل سه بخشی
۳۷.....	نحوه گردش فعالیت های اقتصادی در مدل چهار بخشی
۳۸.....	نشت و تزریق
۳۹.....	تقاضای کل ^د و عرضه کل ^د
۳۹.....	تعادل در اقتصاد کلان

تراز تجاری ۴۰

تراز بودجه ۴۱

فصل دوم

حسابداری ملی و شاخص قیمت ۴۵

چکیده : ۴۷

درآمد سرانه ۴۸

تولید ناخالص ملی ۴۹

تولید ناخالص داخلی ۵۰

محاسبه شاخص‌ها به شکل سرانه ۵۲

روش‌های محاسبه شاخص‌های حساب‌های ملی ۵۲

یک اصل و چند استثنا در محاسبات ملی ۶۲

استثناهای نوع اول ۶۲

استثناهای نوع دوم ۶۳

شاخص قیمت ۶۵

شاخص لاسپیرز ۶۶

شاخص پاشه ۶۶

شاخص اجورث ۶۷

شاخص فیشر ۶۷

فصل سوم

تعیین درآمد ملی تعادلی ۷۳

چکیده: ۷۵

انواع متغیرها در اقتصاد ۷۵

تابع مصرف ملی ۷۶

تابع پس‌انداز ملی ۷۷

تابع سرمایه‌گذاری ۷۹

تعیین درآمد ملی تعادلی در مدل دو بخشی ۸۰

ضرب تکاثر ۸۱

۸۲	تعیین درآمد ملی تعادلی در مدل سه بخشی
۸۳	ضریب تکاثر در مدل سه بخشی
۸۴	ضریب تکاثر بودجه متوازن (K_{EB})
۸۵	تعیین درآمد ملی تعادلی در مدل سه بخشی در حالت درون زا بودن مالیات
۸۶	تعیین درآمد ملی تعادلی در مدل سه بخشی در حالت درون زا بودن همزمان مالیات و سرمایه گذاری
۸۸	تعیین درآمد ملی تعادلی در مدل چهار بخشی
۹۱	ضریب تکاثر در مدل چهار بخشی
۹۸	سیاست های اقتصادی
۹۸	سیاست مالی
۹۹	سیاست مالی انبساطی
۱۰۰	سیاست مالی انقباضی
۱۰۰	درآمد ملی اشتغال کامل
۱۰۰	شکاف تورمی
۱۰۱	شکاف رکودی
۱۰۳	شکاف تورمی و رکودی از طریق نشئت و تزریق
	فصل چهارم
۱۰۷	نظریه های مصرف و سرمایه گذاری
۱۰۹	چکیده:
۱۰۹	نظریه های مصرف
۱۰۹	نظریه مصرف درآمد کینز
۱۱۲	نظریه مصرف درآمد نسبی دوزنبیری
۱۱۳	نظریه مصرف سیکل زندگی مودیلیانی
۱۱۵	نظریه های سرمایه گذاری
۱۱۵	ارزش زمانی پول
۱۱۶	روش دوره بازگشت سرمایه
۱۱۷	روش ارزش فعلی خالص (NPV)
۱۱۹	نرخ بازده داخلی (IRR)

فصل پنجم

۱۳۱	بازار پول
۱۳۳	چکیده:
۱۳۳	تاریخچه پول
۱۳۷	کالا، واسطه مبادله (پول کالایی)
۱۳۷	مسکوک فلزی (پول فلزی)
۱۳۸	پول کاغذی
۱۳۸	پول تحریری
۱۳۹	پول الکترونیکی
۱۳۹	وظایف و نقش پول
۱۳۹	معیار سنجش ارزش
۱۳۰	معیار انجام مبادله
۱۳۰	معیار حفظ ارزش
۱۳۰	سرعت گردش پول
۱۳۱	حجم پول در گردش
۱۳۱	نقدینگی
۱۳۱	تقاضای پول
۱۳۴	عرضه پول
۱۳۵	تعادل در بازار پول
۱۳۷	عوامل تعیین کننده عرضه پول
۱۳۷	ضریب تکاثر پول
۱۴۰	سیاست پولی
۱۴۱	ابزارهای سیاست پولی
۱۴۱	ابزارهای سیاست پولی در ایران
۱۴۲	ابزارهای مستقیم
۱۴۳	ابزارهای غیرمستقیم
۱۴۴	نظریه های پول

۱۴۵	نظریه مقداری پول
۱۴۵	نظریه مکتب کمبریج
۱۴۵	نظریه تقاضای پول فریدمن
۱۴۶	نظریه تقاضای معاملاتی بامول - توبین
۱۴۶	قانون گرشام

فصل ششم

۱۴۹	تعادل همزمان بازار پول و سرمایه
۱۵۱	چکیده:
۱۵۱	بازار
۱۵۶	تابع IS
۱۵۷	استخراج تابع IS از طریق نمودار
۱۵۸	استخراج تابع IS از طریق جبری
۱۶۴	شیب تابع IS
۱۶۵	نقاط خارج از منحنی IS
۱۶۷	تابع LM
۱۶۷	استخراج تابع LM از طریق نمودار
۱۶۷	استخراج تابع LM از طریق جبری
۱۶۹	شیب تابع LM
۱۶۹	نقاط خارج از منحنی LM
۱۷۰	تغییر شیب تابع LM
۱۷۱	تعادل همزمان بازار کالا و پول
۱۷۳	کارآیی سیاست های پولی و مالی در مدل LM و IS

فصل هفتم

۱۷۵	نظریه های تورم و بیکاری
۱۷۷	چکیده:
۱۷۷	تورم
۱۷۹	آثار تورم

۱۷۹	الف) اثر تورم بر توزیع درآمد
۱۸۰	ب) اثر تورم بر بازرگانی خارجی
۱۸۰	ج) اثر تورم بر تولید
۱۸۰	د) آثار حقوقی، سیاسی و روانی تورم
۱۸۱	علل تورم
۱۸۲	انواع تورم بر حسب علل ایجاد آن
۱۸۳	طبقه بندی تورم بر حسب شدت و ضعف آن
۱۸۳	درمان تورم
۱۸۳	بیکاری
۱۸۴	نرخ بیکاری
۱۸۵	انواع بیکاری
۱۸۵	بیکاری اصطفاکی (طبیعی)
۱۸۵	بیکاری ادواری
۱۸۶	بیکاری ساختاری
۱۸۷	بیکاری آشکار و پنهان
۱۸۷	علل بیکاری
۱۸۸	منحنی فیلیپس
۱۸۸	شکل های مختلف منحنی فیلیپس
۱۸۹	تفسیر فریدمن - فلپس از منحنی فیلیپس
۱۸۹	نظریه مکتب انتظارات عقلایی در مورد منحنی فیلیپس
۱۹۱	واژه نامه
۱۹۶	منابع :